

## **Patrick Billingsley (1925-2011)**

### **Dr. Horváth-Bokor Rózsa**

Befolyásos, nagy hírű valószínűség-elméleti szakember, aki a színpad és a televízió kiváló színésze is lett, 2011. április 22-én, pénteken, rövid betegség után meghalt Hyde Park melletti otthonában. 85 éves volt.

„Leginkább a fejlett valószínűségelméleti könyvsorozatairól ismert” – mondta Steve Lalley, az UChicago statisztikai professzora, hozzáfűzve: „Mindannyian kiállításra méltó remekművek. Ezek valóban remek matematikai írások. A diplomás hallgatók több generációja ezekből a könyvekből tanulta meg az alapvető valószínűséget. Továbbra is használják őket, és továbbra is idézik őket.”

Billingsley, a statisztika és a matematika emeritus professzora először ötödik osztályban lépett színpadra, amikor Robin Hoodot alakította – áll a Chicago Maroonban megjelent írásban.

Komolyan 1966-ban kezdett el színészkedni az egyetem udvari színházában, akkoriban, amikor a szakmai társaság egy amatőr társaság volt, amely szabadtéri színdarabokat rendezett a Hutchinson udvarban.

Billingsley több mint 20 produkcióban töltött be vezető szerepet a chicagói Court Színházban és a Body Politic Theatre-ben. Szerepei között említendő a New Havenben bombáztunk (1970) kapitánya; Alonzo a viharban (1977); Dysart Equus-ban (1980); és Petey a The Birthday Party-ban (1978 és 1985).

Egy tehetségkutató látta Billingsley fellépését a The Loverben 1977-ben, ami sikeres meghallgatásához vezetett az 1978-as Kirk Douglas-féle The Fury című filmben. Billingsley soha nem találkozott Douglas-szal, de együtt jelennek meg a képernyőn a chicagói Wacker Drive és a Van Buren Street autós üldözései során. Billingsley egy rosszfiút játszott, aki végül egy tűzserencsétlenségben halt meg.

Billingsley további hét filmben és kilenc televíziós műsorban tűnt fel. Filmszerepei között szerepelt a biológiai tanár tanítása a My Bodyguardban (1980), a professzor a Somewhere in Time-ban (1980) és a végrehajtó a The Untouchables-ben (1987).

„Amikor tanít, a közönség előtt lép fel. Ez hasonló a színészi játékhoz. Tanárként szokott lenni a színpadon” – mondták barátai a Chicago Tribune Magazine-nak 1978-ban.

A családtagok és barátok úgy ismerték Billingsley-t, mint egy életkedvvel, jókedvvel és fanyar humorral rendelkező férfit – emelte ki lánya, Marty Billingsley, az UChicago laboratóriumi iskolának tanára. „Ő olyan típusú srác volt, aki a The New Yorkerrel együtt olvasta a Mad Magazine-t, és a tévében nézte a Monty Pythont, valamint a PBS NewsHourját” – tette hozzá.

Apja mind a szellemi, mind a fizikai életet élte – jegyezte meg. 40 évig dolgozott az egyetemen a Henry Crown Field House-ban, atlétaként edzett, és még a futballedző munkában is segített.

„Igazi reneszánsz férfi, altatódalként gyermek balladákat énekelt gyermekeinek, amelyek visszhangja lánya, Franny Billingsley fiatal-felnőtt regényeibe került” – taglalták barátai.

Billingsley 1925. május 3-án született Sioux Falls-ban; S.D. 1948-ban az Egyesült Államok Haditengerészeti Akadémiáján szerzett mérnöki diplomát, majd 1957-ig az amerikai haditengerésznél szolgált. Haditengerészeti tisztként egy évig Japánban élt, ahol fekete övet nyert judóban.

A princetoni egyetemen folytatott posztgraduális tanulmányokat, 1952-ben mesterképzést és 1955-ben doktori fokozatot kapott, mindkettőt matematikában. A National Science Foundation matematikai munkatársaként dolgozott Princetonban 1957-58-ban.

1958-ban a statisztikai adjunktusként csatlakozott az UChicago karhoz, és öt évvel később megszerezte a statisztika és a matematika professzori rangját. 1980 és 1983 között tanszékelnöki tisztséget töltött be, 1994-ben emeritus professzorként ment nyugdíjba.

Az Amerikai Művészeti és Tudományos Akadémia tagja és a Matematikai Statisztikai Intézet munkatársa, kitüntetései között szerepel az Amerikai Matematikai Szövetség Lester R. Ford – matematikáért járó – díja is.

Billingsley Fulbright ösztöndíjas és vendégprofesszor volt a dániai Koppenhágai Egyetemen (1964-65), valamint 1971-72-ben Guggenheim ösztöndíjas és vendégprofesszor az angliai Cambridge-i Egyetemen. Szerkesztője volt az Annals of Probability-nél 1976 és 1979 között, 1983-ban pedig a Matematikai Statisztikai Intézet elnöke.

Öt könyv szerzője vagy társszerzője volt, többek között a Statistical Inference for Markov Processes (1961), Ergodic Theory and Information (1965), Convergence

of Probability Measures (1968), The Elements of Statistical Inference (1986) műveknek. Probability and measure könyvét (1986) lengyelre fordították.

Számos előadást tartott nemzetközi szinten, Anglia, India, Skócia, Svédország és Olaszország hallgatóinak és ottani kollégáknak. 1970-ben meghívott beszédet mondott az American Mathematical Society éves ülésén.